

ПЕРЕДМОВА

Зовнішнє незалежне оцінювання знань випускників середніх загальноосвітніх шкіл у формі тестування запроваджено в Україні у 2002–2003 навчальному році. У 2002 році Центр тестових технологій Міжнародного фонду “Відродження” спільно з Міністерством освіти і науки України провели 200 тестувань, у яких взяли участь студенти перших курсів вищих навчальних закладів. У 2003 році Центр тестових технологій Міжнародного фонду “Відродження” спільно з Міністерством освіти і науки провели тестування з математики та історії 3121 випускника у 670 загальноосвітніх школах України. Чотири вищі навчальні заклади почали зараховувати результати тестування як вступні випробовування. За бажанням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах результати тестування почали зараховувати як державну підсумкову атестацію. 25 серпня 2004 року Кабінет міністрів України прийняв постанову “Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти”. Цим документом було передбачено провести у 2006 році випробовування технологій ЗНО навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти; у 2007–2008 рр. – здійснити бажання вступити до ВНЗ. Упродовж 2005–2006 рр. почали проводити вступні випробовування до вищих навчальних закладів за допомогою ЗНО. У Державному бюджеті України на 2006 р. уперше було передбачено кошти на запровадження ЗНО та моніторингу якості освіти та розпочав діяльність Український центр оцінювання якості освіти.

З 2007 року зовнішнє незалежне оцінювання знань проводилось у формі тестування з української мови, математики, історії (історії України та всесвітньої історії). Зовнішнє незалежне оцінювання з хімії, біології, фізики проводилося лише для випускників шкіл Харківської області.

З 2008 року проходження зовнішнього незалежного оцінювання є обов’язковою умовою вступу до вищого навчального закладу. У 2008 році зовнішнє незалежне оцінювання проводилося з таких предметів: української мови та літератури; історії України (з найдавніших часів до наших днів); всесвітньої історії (з найдавніших часів до наших днів); зарубіжної літератури; хімії; фізики; біології; математики; основ економіки; основ правознавства; географії.

З 2009 року в переліку предметів для зовнішнього незалежного оцінювання вперше з’явилися іноземні мови. Випускники змогли скласти тести з іноземних мов: англійської, німецької, іспанської або французької. З того часу актуальним стало питання не лише науково-методичного обґрунтування наповнення тестів, але й створення відповідних посібників для підготовки випускників для успішного проходження тестування.

Цей посібник має на меті забезпечити потребу випускників загальноосвітніх шкіл у навчальних матеріалах, які слугують для формування та удосконалення навичок та розвитку умінь написання тестів з англійської мови. Відповідно до вимог зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов, посібник передбачає різні типи вправ та завдань, спрямованих на розвиток умінь різних видів мовленнєвої діяльності. Посібник складається з двох частин. У першій частині посібника представлені тестові завдання, спрямовані на поглиблене вивчення та перевірку рівня володіння лексичними, морфологічними та синтаксичними категоріями. У цьому посібнику граматику розглядається, як активність, що розв'язує проблемні ситуації, які стосуються розпізнавання граматичних форм, правильного оформлення висловлювання тощо.

Ще один розділ першої частини посібника допомагає повторити базові комунікативні моделі діалогічного мовлення, що сприяє засвоєнню соціокультурних особливостей мовних одиниць, зокрема усталених виразів, які необхідні для ефективного спілкування і входять до лексичного запасу, який визначає рівень соціокультурної компетенції.

У другій частині систематизовано екзаменаційні завдання для розвитку навичок читання, лексики та граматики і письма. У розділі Reading передбачено чотири типи завдань, які формують вміння узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова та визначати значення незнайомих слів за контекстом. Тексти побудовані на матеріалах, що відображають реалії життя у англійських країнах. У розділі Use of English формуються вміння правильно і відповідно до ситуації використовувати певні лексичні одиниці (частини мови), включаючи ряд фразеологічних зворотів, розмовних фраз та ідіоматичних виразів; відповідних граматичних форм (часові форми дієслова, модальні, допоміжні дієслова, та дієсловазв'язки, іменники, прикметники тощо). Наступний розділ Writing перевіряє рівень сформованості навичок та вмінь писемного мовлення для вирішення практичних цілей, а саме: вміння передати в письмовій формі необхідну інформацію, вміння правильно, з урахуванням соціокультурних відмінностей оформити і написати листа, статтю, доповідь, твір або коротеньке оповідання. Завдання з письма мають творче спрямування й перевіряють: сформованість рівня писемної мовленнєвої діяльності, лексико-граматичних навичок, ступеня засвоєння системних знань про мову як засобу вираження думок і почуттів людини.

Користуючись цим посібником, учні зможуть систематизувати та поглибити знання з англійської мови, успішно скласти ЗНО та випускний іспит на підготовчому відділенні Львівської політехніки.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Цей посібник містить тестові завдання з англійської мови, виконання яких забезпечує можливість підсумувати та об'єктивно оцінити результати навчальних досягнень, вдосконалити рівень сформованої мовної компетенції, базою для якої є комунікативні уміння, розвинуті на основі мовних знань і навичок, узагальнити та поглибити обсяг мовного, мовленнєвого та комунікативного досвіду, набутого на попередніх етапах вивчення мови, визначити ступінь підготовленості випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти з іноземної мови до участі у зовнішньому незалежному оцінюванні з англійської мови та до навчання у Національному університеті “Львівська політехніка”.

Відповідно до принципу комунікативної спрямованості всі завдання побудовані на основі автентичних текстових матеріалів, що, стосуючись відповідних сфер, відображають реалії справжніх життєвих ситуацій.

У Частині 1 запропоновано типові тестові завдання для перевірки знань та поглиблення досвіду володіння мовними компетенціями та використання лексико-граматичних навичок.

Завдання Розділу 1 охоплюють лексичний матеріал особливого мовного типу (зокрема, синоніми як семантичну групу слів та фразові дієслова як особливий семантичний тип дієслова) відповідно до тематики ситуативного спілкування, передбаченої програмами з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів та Європейським стандартом B1:

1. Моя сім'я. Обов'язки в сім'ї, сімейні традиції, сімейні свята.
2. Я і мої друзі (особистість, стосунки з товаришами, взаємодопомога).
3. Шкільне життя (вивчення іноземної мови, улюблені предмети, випускні іспити).
4. Шкільне життя (шкільні стосунки).
5. Дозвілля (особисті пріоритети).
6. Відпочинок і дозвілля (вибір книг для читання, улюблений письменник/поет, улюблена книга).
7. Молодіжна культура (зовнішність, захоплення, молодіжні організації, молодіжний рух в Україні та у світі).
8. Освіта в Україні і за кордоном.
9. Робота і професії (престижні професії в Україні та за кордоном).
10. Наука і технічний прогрес (галузі науки, вчені, винаходи).
11. Охорона навколишнього середовища (клімат, вода, промислова діяльність людини, проблеми забруднення).
12. Сучасні засоби комунікації і технології.

13. Засоби масової інформації (телебачення, програми, ведучі, улюблена телепередача, преса).
14. Мистецтво (жанри мистецтва, вплив мистецтва на естетичний розвиток людини).
15. Музика (музичні стилі, композитори, музиканти, виконавці, відвідування концерту).
16. Живопис (відомі художники та їхні твори, відвідування музею, виставки, галереї).
17. Кіно, театр.
18. Спосіб життя (здоровий спосіб життя).
19. Догляд за здоров'ям. Візит до лікаря.
20. Спорт (роль спорту в житті суспільства, спортивні змагання, клуби, секції).
21. Спорт (міжнародні спортивні змагання, олімпійські чемпіони).
22. Подорожування. Туризм.
23. Країни, національності, традиції, звичаї, історичні пам'ятки.
24. Україна. Столиця України. Визначні історичні дати. Географічне розташування.
25. Традиції та основні свята в Україні.
26. Моє місто. Визначні місця та визначні дати.
27. Іншомовні країни і Україна (спосіб життя).
28. Країна, іноземну мову якої я вивчаю (географічне розташування, столиця, великі міста, визначні історичні дати, пам'ятки культури).
29. Національні страви та напої. Особливості національної кухні.
30. Традиції та основні свята країни, іноземну мову якої я вивчаю.

Завдання Розділу 2 сприяють поглибленню засвоєних учнями системних знань про мову, зокрема знань наступних граматичних категорій англійської мови:

1. Артикль. Вживання означеного та неозначеного артиклів.
2. Іменник. Відмінювання іменника за відмінками. Рід іменника (якщо наявний).
3. Іменник. Вживання іменника в однині та множині. Злічувані та незлічувані іменники.
4. Прикметник. Ступені порівняння прикметника.
5. Прислівник. Ступені порівняння прислівників.
6. Числівники. Кількісні та порядкові числівники.
7. Дієслово. Основні форми дієслова. Класи дієслів (правильні/неправильні дієслова, повнозначні/допоміжні дієслова, перехідні/неперехідні дієслова).
8. Дієслово. Групи часів активного стану (теперішні, минулі, майбутні).

9. Дієслово. Групи часів пасивного стану (теперішні, минулі, майбутні).
10. Дієслово. Типи пасивних конструкцій та особливості їх вживання.
11. Дієслово. Дійсний та наказовий спосіб.
12. Дієслово. Умовний спосіб. Типи умовних речень.
13. Дієслово. Модальні дієслова: особливості вживання. Типи інфінітивів з модальними дієсловами.
14. Особливості вживання дієслів з усталеними прийменниками.
15. Неособові (неозначені) форми дієслова: інфінітив, дієприкметник, тощо.
16. Типи синтаксичних конструкцій з неособовими (неозначеними) формами дієслова.
17. Займенник. Класи займенників: форми, відмінювання, особливості вживання.

Серед запропонованих у посібнику завдань можна виокремити такі:

- вибір мовної одиниці, що найкраще відповідає змісту речення;
- вибір мовної одиниці, що найкраще відповідає змісту підкресленого у реченні виразу;
- вибір правильної граматичної форми (дієслова, прикметника, прийменника, сполучника тощо);
- виправлення помилок;
- вибір запитання чи відповіді, що найкраще відповідає певній комунікативній ситуації.

1. *Вибір мовної одиниці, що найкраще відповідає змісту речення; вибір мовної одиниці, що найкраще відповідає змісту підкресленого у реченні виразу*

У тестовому завданні такого типу учні мають вибрати з трьох або чотирьох можливих варіантів відповідей (A, B, C, D) лише один правильний варіант.

Такі завдання перевіряють рівень усвідомлення відмінностей між синонімами, знання ідіоматичних виразів тощо.

2. *Вибір правильної граматичної форми (дієслова, прикметника, прийменника, сполучника тощо) (Choosing the Correct Grammar Form (verb, adjective, preposition, conjunction etc))*

Учні заповнюють пропуски відповідною формою поданих у дужках слів (дієслова, прикметника, прийменника, сполучника тощо).

Для того щоб правильно виконати ці завдання, учням слід прочитати речення, не звертаючи уваги на варіанти відповідей та намагаючись здогадатися про можливу форму і значення відсутнього слова. Після цього учні серед запропонованих варіантів вибирають той, який відповідає реченню щодо значення і форми.

3. *Виправлення помилок (Error Correction)*

У завданнях цього типу учні повинні уважно прочитати речення, яке містить помилку та ідентифікувати її.

4. Комунікативні ситуації

Ще один розділ Частини 1 посібника містить комунікативні моделі діалогічного мовлення, активне опрацювання яких сприяє засвоєнню ustalених виразів, які входять до лексичного запасу учня. У завданні пропонується обрати один із поданих варіантів висловлювання чи запитання, який якнайкраще відповідає змісту комунікативної ситуації.

У Частині 2 систематизовано екзаменаційні завдання з читання, лексики та граматики і письма, поданих у сучасному форматі.

Серед типів тестових завдань з читання у Розділі 1 цієї частини пропонуємо такі:

- вибір однієї правильної відповіді;
- вибір заголовка або ключового твердження, що передає головну думку тексту;
- реконструкція тексту та заповнення пропусків реченням;
- відповідь на запитання із виділенням необхідної інформації про осіб, факти, події тощо.

1. Вибір однієї правильної відповіді (*Multiple Choice*)

У завданнях цього типу твердження, що пропонуються учням після тексту, містять п'ять варіантів відповіді, з яких лише один є правильним. Звертаємо увагу на те, що слова в тексті і в твердженнях можуть бути різними, але подібними за змістом.

Для того щоб правильно виконати завдання, спочатку слід швидко переглянути запитання, зазначити ті слова, які допоможуть знайти необхідну інформацію під час читання. Після цього необхідно прочитати увесь текст, звертаючи увагу на основні моменти, важливі висновки, деталі (назви, цифри, імена тощо). Далі важливо переглянути запитання/твердження і вибрати те з них, що найточніше передає зміст тексту.

2. Вибір заголовка, що передає головну думку тексту (*Matching Headings*)

Завдання такого типу перевіряють здатність учнів знайти у тексті конкретну інформацію, зрозуміти основні питання або загальний зміст методом сканування чи швидкого перегляду.

3. Реконструкція тексту та заповнення пропусків реченням (*Matching Sentences to Gaps in the Text*)

У завданнях цього типу учні повинні прочитати текст, з якого були вилучені певні речення. Відсутні речення подані в перемішаному порядку після тексту. Учні мають шляхом вибору правильного варіанта зі списку речень заповнити пропуски і в такий спосіб відновити текст. Пропуски в тексті пронумеровані (1, 2, 3, 4...), а варіанти (речення) помічені літерами (А, В, С, D...). Варто звернути увагу на те, що серед варіантів відповідей є один зайвий.

Спочатку учні читають або переглядають увесь текст із пропусками. У ході читання важливо звернути увагу на послідовність презентованої інформації у кожному абзаці, розвиток головної теми та основної думки і спрогнозувати можливий варіант відповіді. Після цього учні розглядають кожне речення зі списку варіантів, зіставляють інформацію в реченнях з інформацією в абзацах із пропусками, аналізують, яке саме речення підходить до певного пропуску.

4. Відповідь на запитання із виділенням необхідної інформації про осіб, факти, події тощо.

У завданні цього типу учні повинні переглянути запитання до тексту, потім прочитати та проаналізувати текст, виділяючи інформацію, необхідну для співставлення дій, відображених у запитаннях з відповідними особами та фактами, що мають до них відношення.

Типовими завданнями Розділу 2 цієї частини є такі:

1. Вибір однієї правильної відповіді (Multiple Choice)

У тестовому завданні такого типу учні мають вибрати з трьох або чотирьох можливих варіантів відповідей лише один правильний варіант.

Такі завдання перевіряють рівень усвідомлення відмінностей між синонімами, знання системи часів дієслова, словосполучень, ідіоматичних виразів тощо.

Для того щоб правильно виконати завдання цього типу, учням слід прочитати текст, не звертаючи уваги на варіанти відповідей та намагаючись здогадатися про можливу форму і значення відсутнього слова. Після цього учні серед запропонованих варіантів вибирають той, який відповідає контексту щодо значення і форми.

2. Заповнення пропусків запропонованими словами (Banked Gap-Filling)

У завданнях цього типу учні мають вибрати відповідне за змістом слово або фразу зі списку поданих до тексту альтернативних відповідей. Подібні справи передбачають читання тексту, в якому відсутні деякі слова.

Для того щоб виконати завдання правильно, спочатку учням слід прочитати весь текст загалом. Потім вони читають його ще раз, вибираючи правильну відповідь до кожного пропуску. Учням варто звернути увагу не тільки на значення слова, а й на частину мови, яка за логікою відсутня в цій частині тексту. Для того щоб переконатися, що обране слово повністю підходить до контексту, обов'язково слід прочитати текст як до, так і після заповнення пропуску.

3. Відкриті завдання (Open Gap-Filling)

У цьому тестовому завданні учні вставляють слова, яких не вистачає в реченні. Це можуть бути прийменники, сполучники, артиклі, іменники, займенники, прикметники, дієслова у відповідній формі.

Тест перевіряє знання граматичних структур та словниковий запас.

Під час виконання завдання учні наказують один варіант відповіді.

Для того щоб правильно виконати завдання, спочатку учні уважно читають текст, а потім працюють з кожним пропуском окремо, звертаючи увагу на контекст.

Перед початком виконання завдання учні ознайомлюються з прикладом. Заповнивши пропуск, вони повинні прочитати речення ще раз, щоб переконатися, що частина тексту із заповненим пропуском має сенс. Відеутне у пропуску слово повинно відповідати законам синтаксису та логіки.

4. *Словотворення (Word Formation)*

Це тестове завдання перевіряє уміння учнів утворювати різні частини мови (іменники, дієслова, прикметники та прислівники) від основ зазначених однокореневих слів. Завдання вимагає знання словотворчих елементів слова – *морфем* (префіксів, суфіксів тощо), завдяки яким можна перетворювати одну частину мови в іншу або утворювати різні слова.

До уваги учнів пропонується текст з певною кількістю пропусків, які необхідно заповнити зміненою формою слова, поданого у дужках. Починають виконувати завдання учні з читання тексту та вирішення, яка саме частина мови має бути на місці пропуску. Після цього вони змінюють подане слово на необхідне. Радимо читати текст до та після виконання завдання.

У Розділі 3 цієї частини посібника запропоновано завдання з письма. Ці завдання передбачають створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації. Виконуючи завдання, необхідно звернути увагу на змістове наповнення, логічний зв'язок між частинами висловлювання, правильність використання лексики та граматики, а також оформлення повідомлення відповідно до формату (лист, есе, розповідь тощо).